

OMRÅDESBESTÄMMELSER FÖR STENE 3:19 M FL I JÄRVSÖ, LJUSDALS KOMMUN

BESKRIVNING

Handlingar

Till områdesbestämmelserna hör följande handlingar:

Karta
Områdesbestämmelser
Denna beskrivning

Områdesbestämmelsernas syfte

Områdesbestämmelserna upprättas för att förankra och försvara världsarvet och dess bevarande i bygden. Jordbruket har en avgörande betydelse för bevarandet av odlingslandskapet och de kulturhistoriska värdena. En utveckling och fortlevnad av jordbruket är därför en viktig förutsättning som inte ska hämmas.

Plandata

Bestämmelseområdet är beläget vid älven Ljusnan strax öster om Järvsö tätort. Området inkluderar Stenegården och sträcker sig från denna österut strax bortom hälsingegården Kristofers, samt norrut över ängarna till Kåsjöbacken som mynnar ut i Ljusnan.

Genom området går väg 704.

Stenegården ägs av Ljusdals kommun genom stiftelsen Stenegård. Övriga fastigheter är privatägda.

Areal: cirka 44 ha.

Tidigare ställningstaganden

Området är utpekad som riksintresse för friluftsliv, naturvård och kulturminnesvård.

Riksintressena redovisas i översiktsplanen för Ljusnans dalgång (1988-06-27 § 212) samt översiktsplanen för Ljusdals kommun (1991-11-18§ 239). Detta främjas i översiktsplanerna genom att kulturlandskapet bör förbli öppet och hävdad, samt genom att skydda den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Områden som skyddas på detta sätt utgör dock inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet. (NRL 3:2, numera miljöbalken 4 kap 1 §)

I översiktsplan för Järvsö tätort (1988-11-28) anges området som Järvsöbygdens historiska centrum där ett flertal kulturhistoriska gårdar är lokaliserade, varav Kristofers är en av de viktigaste. För bevarandeområden som inte omfattas av detaljplan föreslås att områdesbestämmelser upprättas.

Förutsättningar

Under en tioårs period har bland annat Länsstyrelsen Gävleborg och andra aktörer arbetat med att inventera och dokumentera Hälsingegårdar. Målet är att gårdarna ska få en världsarvsförklaring och hamna på FN:s världsarvslista. Ansökan är inlämnad och beslut tas av UNESCO under år 2009.

Kristofers är en hälsingegård som genom sin välbevarade byggnadskultur på ett unikt sätt speglar 1800-talets livsmiljö. Gården är belägen mot sydväst med utsikt över Stenegården och det tillhörande jordbrukslandskapet. Stenegården utgör en herrgårdsliknande miljö från 1850-talet. Gården grundades av apotekare Brun och har haft en stor betydelse i Järvsöbygden. Nedanför Stenegården vid landsväg 704 ligger kyrkstallarna från 1700-talet och bakom detta skymtar älven Ljusnan. I området finns ett flertal äldre byggnader i ett landskap som bidrar till att området idag har en välbevarad bymiljö.

Gården Kristofers består av ett månghussytem med tre-gårdsform och har cirka 10 byggnader, varav två av tre bostadshus är bebodda. Gården är mycket välbevarad både i sin helhet och i detalj. Inomhus finns schablonmålningar av hög kvalitet. Utomhus en välbevarad gårdsmiljö med en äldre trädgårdsstruktur som inkluderar äppelträdgård, pinnstaket, grindstolpar och gräs. På gården bedrivs idag ett aktivt jordbruk med djurhållning.

Stenegård är genom sitt kulturhistoriska värde skyddad som byggnadsminne. Lagarna i PBL 3 kap 12 § anger att *"Byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas"*. Gården ligger i Ljusnans dalgång vilket också är klassat som riksintresse.

Vid Ljusnans strand ligger en småbåtshamn, och norr om väg 704 en elkraftsstation med tillhörande kraftledning.

Inom bestämmelseområdet finns fyra fornlämningar registrerade. Dessa är angivna som en byggnad och en minnessten vid Stenegården, en byggnad vid kyrkstallarna och en milstolpe vid väg 704.

De fornlämningar som finns i planområdet är skyddade enligt kulturminneslagen kap 2, 6 §, som anger att det är *"förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning"*.

Kristofers och dess omgivningar, som består av unika byggnader med inredning från våra fria svenska bönder, är på grund av dess mycket goda skick väl värd att bevara och skyddas.

Förslag

Områdesbestämmelserna ska inte hämma ortens utveckling då en förutsättning för ett långsiktigt bevarande är att bygden lever och utvecklas . Besöksnäring, småskalig näringsverksamhet och jordbruk skall med hänsynstagande till kulturmiljön kunna utvecklas med fortsatt lönsamhet.

Gränsen för bestämmelseområdet är lagd så att bymiljön i nord och väster om Kristofers inkluderas. Det innebär också att bevarandevärd och tidstypisk miljö i form av Stenegården med ett flertal byggnader, kyrkstillarna, samt grusvägar, jordbruk och ängsmark kommer att omfattas av områdesbestämmelserna.

För områdets karaktär är bebyggelsens lokalisering, utformning och utseende av stor betydelse. För att skydda gården Kristofers och Stenegården med dess omgivningar införs lovplikt för vissa byggnadsåtgärder inom bestämmelseområdet.

Öppna kulturlandskap skyddas i miljöbalken 3 kap 6 §. Där anges att *"markområden som har betydelse ur allmän synpunkt på grund av deras natur eller kulturvärden, så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar natur eller kulturmiljön"*. Eventuella nya ingrepp regleras i miljöbalken 4 kap 1 §.

För att den utökade bygglovplikten inte ska drabba fastighetsägarna i form av ökade kostnader föreslås att denna form av bygglov ska prövas avgiftsfritt.

Områdesbestämmelserna upprättas för att förankra och försvara världsarvet och dess bevarande i bygden.

Upprättade augusti år 2007

Åsa Franzén
Planingenjör

Reviderade november år 2007

Maria Andersson
Planingenjör

Antagen av kommunfullmäktige i Ljusdals kommun 2008-11-17 § 199 och vunnit laga kraft 2009-03-24.

OMRÅDESBESTÄMMELSER FÖR STENE 3:19 M FL I JÄRVSÖ, LJUSDALS KOMMUN

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Områdesbestämmelserna har upprättats för att bevara den kulturhistoriska värdefulla miljön.

På grund av områdets kulturhistoriska värde gäller den utökade lovplikten samtliga byggnader inom området. Nybebyggelse bör undvikas.

I riktning med kap 4, 1 § 2 stycket miljöbalken, ska bestämmelserna inte utgöra hinder för utveckling av befintlig tätort eller lokalt näringsliv. Dock ska komplementbebyggelse till befintliga fastigheter i form av byggnader för jordbruksändamål eller gäststugor, kunna tillåtas, eftersom jordbrukets fortsatta drift och levnad är av stor betydelse för området.

Avgifter

Vid ansökan om bygglov för åtgärder som ingår under utökad lovplikt, (se stycket utökad lovplikt) skall ingen avgift erläggas.

I övrigt skall avgift erläggas för ansökan om bygglov/bygganmälan enligt de generella reglerna i plan- och bygglagen kapitel 8. Avgiften bestäms då enligt taxa för byggnadsnämndens verksamhet.

Markanvändning

q Området utgör en sådan värdefull kulturmiljö som avses i 3 kap.12 § PBL. Användning ska anpassas till bebyggelsens kulturvärden och på platsen traditionell markanvändning ska främjas. Befintlig, kulturhistorisk värdefull bebyggelse och park ska bevaras.

UTÖKAD LOVPLIKT

Inom området krävs bygglov respektive rivningslov för

- Omfärgning till annan än existerande kulör, byte av fasadbeklädnad, dörrar fönster, taktäckningsmaterial eller andra ändringar som påverkar byggnadens yttre utseende.
- Uppförande av komplementbyggnader och mindre tillbyggnader, samt övriga byggnadsåtgärder som kan tänkas påverka kulturmiljön och landskapbildningen.
- Uppföra, bygga till eller på annat sätt utvändigt ändra ekonomibygnader för jord- och skogsbruk.
- Rivning av byggnad eller del av byggnad.

Placering, utformning, utförande

- Fasader ska vid omfärgning eller förändring utföras med ursprunglig färg eller annat traditionellt material som anknyter till byggnadens karaktär och till byggnadstraditionen på platsen.
- Taktäckning skall utföras med befintligt eller annat traditionellt material.

Antagen av kommunfullmäktige i Ljusdals kommun 2008-11-17 § 199 och vunnit laga kraft 2009-03-24.